

ΓΡΑΠΤΕΣ ΠΡΟΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΜΑΪΟΥ - ΙΟΥΝΙΟΥ 2018

ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΤΑΞΗ: Α΄ Γυμνασίου

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ: Πέμπτη 31 Μαΐου 2018

ΧΡΟΝΟΣ: 2 ώρες

ΓΕΝΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ:

- α) Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από δύο μέρη. Να απαντήσετε σε όλα τα μέρη και σε όλα τα ερωτήματα.
- β) Να γράψετε με μπλε ή μαύρο μελάνι.
- γ) Δεν επιτρέπεται η χρήση διορθωτικού.
- δ) Όλες οι ερωτήσεις να απαντηθούν στα φύλλα εξέτασης.
- ε) Να σημειώσετε σε κάθε φύλλο εξέτασης τα στοιχεία σας (ονοματεπώνυμο, τμήμα, αριθμό).

Υπενθύμιση:

Αξιολογούνται σε κάθε απάντησή σας η έκφραση (στο επίπεδο της σημασιολογίας, της σύνταξης, του κατάλληλου ύφους) και η ορθογραφία.

Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από έξι (6) σελίδες

ΜΕΡΟΣ Α΄ : ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ**(ΜΟΝΑΔΕΣ 14)****ΚΕΙΜΕΝΟ 1: ΑΓΧΟΣ ΚΑΙ ΣΧΟΛΕΙΟ**

Το καλοκαίρι τελειώνει, σηματοδοτώντας το τέλος των διακοπών και συνάμα την έναρξη της νέας σχολικής χρονιάς, τόσο για τα παιδιά που θα πάνε στην αμέσως επόμενη τάξη, όσο και γι' αυτά που θα έρθουν για πρώτη φορά σε επαφή με τη σχολική τάξη. Πολλά από αυτά, ως «πρωτάκια» θα μπουν σε ένα νέο ευρύτερο περιβάλλον πέρα από αυτό της οικογένειας. Ιδιαίτερα τα παιδιά που αλλάζουν εκπαιδευτική βαθμίδα, δηλαδή από το Νηπιαγωγείο στο Δημοτικό, από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο ή από το Γυμνάσιο στο Λύκειο, βιώνουν έντονα το άγχος της έναρξης της σχολικής χρονιάς, επειδή δεν ξέρουν τι θα αντιμετωπίσουν στο καινούριο περιβάλλον.

Πιο συγκεκριμένα, η αλλαγή από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο είναι πολύ έντονη. Κι αυτό γιατί οι απαιτήσεις μεγαλώνουν και είναι συνεχείς, ενώ παράλληλα οι δυσκολίες πολλαπλασιάζονται. Το νέο σχολικό περιβάλλον απαιτεί ένα διαφορετικό τρόπο ζωής, μια νέα πραγματικότητα με περισσότερες υποχρεώσεις, λιγότερο ελεύθερο χρόνο και περισσότερο διάβασμα. Έτσι, λοιπόν, πέρα των αναπτυξιακών, συναισθηματικών και κοινωνικών αλλαγών, τα πρωτάκια έχουν να αντιμετωπίσουν τις αντικειμενικές διαφορές Δημοτικού-Γυμνασίου (περισσότεροι καθηγητές, περισσότερα μαθήματα, περισσότερες δραστηριότητες και ευθύνες, βαθμοί, εξετάσεις). Στοιχεία που φυσιολογικά δυσκολεύουν την προσαρμογή τους και τους προκαλούν άγχος.

Πολλά παιδιά προσαρμόζονται ομαλά, αλλά ένα σημαντικό ποσοστό τους δεν μπορεί να διαχειριστεί ικανοποιητικά ούτε να αξιοποιήσει δημιουργικά τις νέες απαιτήσεις και προκλήσεις, με αποτέλεσμα να βιώνει αρνητικές εμπειρίες και άγχος. Τα παιδιά αυτά αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες, όπως απροθυμία ή άρνηση στο να πάνε σχολείο, διαταραχή στον ύπνο, πόνους στο στομάχι ή ξεσπάσματα θυμού. Αυτά τα συμπτώματα μπορεί να είναι εκδηλώσεις που οφείλονται στα άγχος εξαιτίας της προσπάθειας που κάνουν, ώστε να αντιμετωπίσουν την καινούρια πρόκληση στη ζωή τους και να προσαρμοστούν στις νέες σχολικές απαιτήσεις.

Τέτοιες αντιδράσεις δημιουργούν εύλογα προβληματισμό και ανησυχία στους καθηγητές και τους γονείς. Σε κάθε περίπτωση, όταν οι καθηγητές παρατηρήσουν κάποια συμπεριφορά του μαθητή στο σχολείο που τους ανησυχεί, πρέπει να έρθουν σε επαφή με τους γονείς των παιδιών ή με ειδικό ψυχικής υγείας.

Τέλος οι γονείς είναι σημαντικό να συζητούν με το παιδί τους όλα όσα το απασχολούν, αλλά και να του αφήνουν χώρο να αρχίσει να αναπτύσσεται αυτόνομα. Πρέπει να παρέχεται στο παιδί χρόνος για να ασχολείται με πράγματα που το ευχαριστούν και το ξεκουράζουν. Κι αυτό γιατί είναι πολύ σημαντικό η προετοιμασία στον γνωστικό τομέα να συμβαδίζει με τη συναισθηματική ενδυνάμωση.

Κέλλυ Αγοραστού ειδική παιδαγωγός- ψυχοπαιδαγωγός
<https://www.talcmag.gr/ekpaideysi/agchos-kai-sxoleio/> (διασκευή)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2: ΠΡΕΜΙΕΡΑ ΣΤΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Ούτε ένα ούτε δύο! Έξι ολόκληρα χρονάκια κάναμε στο Δημοτικό. Ήταν για μας τόσα χρόνια το δεύτερο σπίτι μας. Ο πόνος του αποχωρισμού από τη μια, αυτό το ξερίζωμα που σε κάνει να νιώθεις σαν πρόσφυγας κι ο φόβος του άγνωστου από την άλλη. Ένα ολόκληρο καλοκαίρι πέρασε με τις σκέψεις αυτές να μη με αφήνουν να ηρεμήσω και να απολαύσω τις τελευταίες ανέμελές μου διακοπές! Το βράδυ της παραμονής, πριν την έναρξη των σχολείων; Απερίγραπτο! Εφιαλτικό! Όλα τα «αν» του κόσμου σφηνώθηκαν στο δικό μου κεφάλι. Κι αν οι καθηγητές δεν με πάρουν από καλό μάτι; Αν είναι αυστηροί και άγριοι; Αν δεν με βάλουν σε τμήμα με φίλους από το Δημοτικό; Η καταστροφολογία μου τελειωμό δεν είχε. Κι αν δεν πάρω καλούς βαθμούς; Κι αν μείνω στην ίδια τάξη; Το ξυπνητήρι με προσγείωσε απότομα. Η μεγάλη μέρα έφτασε! Σαν έτοιμη από καιρό πετάχτηκα από το κρεβάτι κι όλο ανυπομονησία ξεκίνησα να γνωρίσω το νέο μου σχολείο.

Στο προαύλιο του σχολείου είδα κι άλλους ομοιοπαθείς, πρωτάκια ζαρωμένα στέκονταν λες και περίμεναν την ημέρα του μαρτυρίου. Πήρα θάρρος, πολλοί ήταν σε χειρότερη κατάσταση! Δεν πρόλαβα να σκεφτώ περισσότερα! Μας χώρισαν σε τμήματα, πήγαμε στις αίθουσες διδασκαλίας, γνωρίσαμε τους καθηγητές μας οι οποίοι μας εξήγησαν τους κανονισμούς λειτουργίας του Γυμνασίου, μας ξενάγησαν στο νέο σχολικό περιβάλλον και μάς έδωσαν και τα πρώτα μας βιβλία. Στο τέλος της σχολικής μέρας, μετά από τρία διαλείμματα και αρκετό παιχνίδι με τους παλιούς φίλους του δημοτικού, ήμουν μια χαρά! Η αγωνία και το άγχος πήγαν περίπατο... Μετά την πρώτη βδομάδα, προσαρμόστηκα τόσο στο νέο μου σχολικό περιβάλλον σαν να ήμουν μια ζωή μαθήτρια Γυμνασίου! Τα μαθήματα είναι πολλά και δύσκολα, περνάμε περιόδους έντασης με διαγωνίσματα και πολύ διάβασμα, χωρίς να μένει ελεύθερος χρόνος τα απογεύματα. Αλλά με σωστό πρόγραμμα και σκληρή δουλειά, γίνονται θαύματα!

Άντρια Χατζηαντώνη Α 4

Πηγή: Safebook, Περιοδικό των μαθητών και μαθητριών του Γυμνασίου Παλουριώτισσας, 2013-2014

I. Κατανόηση Περιεχομένου

(Μονάδες 2)

- α. Ποιο είναι το επικοινωνιακό πλαίσιο μέσα στο οποίο παράγονται τα **δύο κείμενα** (πομπός, σκοπός του συντάκτη); (Μον. 1)
- β. Να γράψετε **δύο (2) προβλήματα** που προκύπτουν κατά τη μετάβαση του παιδιού από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, τα οποία να είναι **κοινά** και στα δύο κείμενα. (Μον. 0,5)
- γ. Να αναφέρετε **δύο (2) τρόπους** που προτείνονται στο **κείμενο 1**, έτσι ώστε οι γονείς να κάνουν τη μετάβαση του παιδιού τους από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο πιο εύκολη. (Μον. 0,5)

II. Κατανόηση Μορφής

(Μονάδες 4)

1. Οργάνωση Λόγου

- α. Να εντοπίσετε και να γράψετε τα **δομικά μέρη** της 1^{ης} παραγράφου του **κειμένου 1**. (Μον. 0,5)
- β. Να εντοπίσετε μια **(1) συνδετική λέξη** μέσα από την ίδια παράγραφο και να αναφέρετε τη **λειτουργία** της. (Μον. 0,5)

2. Μορφοσυντακτικά Φαινόμενα

- α. Να μεταφέρετε τα πιο κάτω ρήματα στον **Παρακείμενο**, διατηρώντας το πρόσωπο που σας δίνεται. (Μον. 0,5)
- i) αλλάζουν
ii) προσαρμόστηκα
- β. Να μεταφέρετε τα πιο κάτω υπογραμμισμένα επίθετα στον **αντίθετο αριθμό**. (Μον. 0,5)
- i) σχολικής μέρας
ii) συνεχείς απαιτήσεις
- γ. Να αναγνωρίσετε το είδος των πιο κάτω προτάσεων ως προς τη **δομή** τους (απλή, ελλειπτική, επαυξημένη). (Μον. 0,75)
- i) Ούτε ένα ούτε δύο!
ii) Το νέο σχολικό περιβάλλον απαιτεί ένα διαφορετικό τρόπο ζωής.
iii) Το καλοκαίρι τελειώνει.
- δ. Να μετατρέψετε την πιο κάτω επαυξημένη πρόταση σε **απλή**. (Μον. 0,25)

Η αλλαγή από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο είναι πολύ έντονη.

3. Λεξιλογικά

α. Να εντοπίσετε και να γράψετε **δύο (2) σύνθετες** λέξεις από την πρώτη παράγραφο του κειμένου 2. **(Μον. 0,5)**

β. Να σχηματίσετε **δύο (2) νέες σύνθετες** λέξεις χρησιμοποιώντας το **α' συνθετικό** των λέξεων που έχετε εντοπίσει. **(Μον. 0,5)**

III. Παραγωγή Γραπτού Επικοινωνιακού Λόγου **(Μονάδες 8)**

Να γράψετε μια **επιστολή** σε ένα/μια φίλο/η σας, εκφράζοντας τις εντυπώσεις και τα συναισθήματά σας από τη ζωή σας στο Γυμνάσιο (200-250 λέξεις).

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

(ΜΟΝΑΔΕΣ 6)

«Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα» (διδαγμένο)

Ο Χάρος μαύρα 'φόρησεν, μαύρον καβαλλιτζεύκει,
χρυσόν σπαθίν εζώστηκεν τζαι πά' στο παναϋριν.
Δικλά 'πό 'τζει, δικλά 'πό δα, θωρεί έναν περβόλιν,
τζαι ήσαν άρκοντες πολλοί τραπεζοκαθισμένοι.
Σαν είδασιν τον Χάροντα, στέκουνται τζαι λαλούν του:
- «Καλώς ήρτεν ο Χάροντας να φά', να πκίει μιτά μας,
να φάει άγριν του λαού, να φά' οφτόν περτίτζιν,
να φά' αρκοτζεράμιον, που τρων αντρειωμένοι,
να πκίει γλυκόποτον κρασίν, που πίννουν φημισμένοι,
τζαι που το πίννουν άρωστοι τζαι βρέθουνται γιαμμένοι».
Τζαι πολοάται ο Χάροντας τζαι λέει τζαι λαλεί τους:
- «Εν ήρτα 'γιώ ο Χάροντας να φά', να πκίω μιτά σας,
παρά 'ρτα 'γιώ ο Χάροντας να πάρω τον καλόν σας».
- «Παρακαλούμεν, Χάροντα, πκοιός είναι ο καλός μας;»
- «Έναν κοντόν κοντούτσικον τζαι χαμηλοβρακάτον,
έني τζαι αναρκοδόνητικον τζαι λλίον μουστακάτον».
Τζει που τ' ακούει ο Διγενής, αρκώθην τζι' εθυμώθην,
τζι' επολογήθην Διγενής του Χάροντα τζαι λέει:
- «Αν με νιτζήσεις, Χάροντα, έπαρε την ψυσήν μου,
αν σε νιτζήσω, Χάροντα, χάρισ' μου την ζωήν μου».
Σερκές σερκές επκιάστηκαν τζι επήαν στην παλιώστραν
τζαι τζει χαμαί παλιώννασιν τρία ημερονύχτια.
Τζει πόπκιανεν ο Χάροντας τα γαίματα 'πιτούσαν,
Τζει πόπκιανεν ο Διγενής τα κόκκαλα ελειούσαν.
Στα τρία ημερονύχτια ο Διγενής νικά τον.
Τζει επολογήθην Χάροντας τζαι λέει τζαι λαλεί του:
- «Αλαβροπκιάσ' με, Διγενή, να σε αλαβροπκιάσω».
Αλαβροπκιάνν' ο Διγενής τζαι σφιχτοπκιάνν' ο Χάρος,
θυμώννεται τζι' ο Διγενής τζαι σφιχτοπκιάννει Χάρον.

Τζι' ήρτεν φωνή 'πού τον Θεόν τζι ένας ατός εγίνην,
ατός χρυσός ολόχρυσος βκαίννει στην τζεφαλήν του
τζι' έσκαφτεν με τα νύσια του να βκάλει την ψυσήν του.
Τζι' ο Διγενής ψυχομασεί σε σίερα παλάδκια,
σε σίερα παπλώματα, σε σίερα κρεβάδκια.

«Του Λεβέντη και του Χάρου» (αδίδακτο δημοτικό τραγούδι)

Λεβέντης ερροβόλαγε* από τα κορφοβούνια,
με το μαντήλι στο λαιμό, το βαροκεντημένο.
Είχε το φέσι* του στραβά και τα μαλλιά κλωσμένα,
κ' έστριφτε το μουστάκι του και ψιλοτραγουδούσε.
Κι' ό Χάρος τον αγνάντεψε από ψήλη ραχούλα,
καρτέρι πάει και τó βαλε σ' ένα στενό σοκάκι.
- Γεια σου, χαρά σου, Χάροντα. - Καλώς τον το λεβέντη.
Λεβέντη μ', πούθεν έρχεσαι, λεβέντη μ', πού πηγαίνεις;
- Από τη μάντρα μου έρχομαι, στο σπίτι μου πηγαίνω.
Πάω να πάρω το ψωμί και πίσω να γυρίσω.
- Λεβέντη μ', μ' έστειλε ο Θεός, να πάρω την ψυχή σου.
- Χωρίς ανάγκη κι' αρρωστιά ψυχή δεν παραδίνω.
Μον' έβγα να παλέψουμε σε μαρμαρένιο αλώνι,
κι' αν με νικήσεις, Χάροντα, να πάρεις την ψυχή μου,
κι' αν σε νικήσω πάλι εγώ, πήγαινε στο καλό σου."
Πιαστήκαν και παλεύανε απ' το πουρνό* ως το βράδυ,
κ' εκεί στο γύρισμα του ηλιού που πάει να βασιλέψει
ακούν το νιο* που βόγγυξε και βαριαναστενάζει.
- Άσε με, Χάρε μ', άσε με παρακαλώ να ζήσω,
τι έχω τα πρόβατα άκουρα* και το τυρί στο ζύγι,
τι έχω γυναίκα παρανιά και χήρα δεν της πρέπει,
τι έχω παιδί κ' είναι μικρό κι' ορφάνια δεν του μοιάζει.
- Τα πρόβατα κουρεύονται και το τυρί ζυγιέται,
και το ορφανό πορεύεται κ' η χήρα κυβερνιέται."

Λεξιλόγιο

*ροβολώ: κατακυλώ, κατέρχομαι
από ύψωμα
*φέσι: ανατολίτικο κάλυμμα κεφα-
λής
*πουρνό: πολύ πρωί
*νιος: νέος
*άκουρα: ακούρευτα

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- α)** Στο δημοτικό τραγούδι «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα» προβάλλεται η γενναιότητα του Διγενή. Να σχολιάσετε τη θέση αυτή δικαιολογώντας την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο. **(Μον. 1)**

β) Σε ποιο είδος δημοτικών τραγουδιών ανήκει «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα»; Να γράψετε τον ορισμό του συγκεκριμένου είδους. **(Μον. 1)**
- 2.** Να εντοπίσετε στα πιο πάνω δημοτικά τραγούδια **τέσσερα (4) χαρακτηριστικά των δημοτικών τραγουδιών** (δύο από το καθένα) και να δικαιολογήσετε την απάντησή σας με συγκεκριμένους στίχους για κάθε χαρακτηριστικό. **(Μον. 2)**

3. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα κείμενα: «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα» και «Του Λεβέντη και του Χάρου», να γράψετε **δύο (2) διαφορές** και **δύο (2) ομοιότητες** που εντοπίζετε στο περιεχόμενο/θέμα των δύο τραγουδιών. **(Μον. 2)**

Εισηγητές:

Ξάνθη Αναστασίου

Παναγιώτης Νικολαΐδης

Ελένη Ζάνου

Σταύρος Σταύρου

Ο Διευθυντής

Γιώργος Γαβριήλ

3. Αφού διαβάσετε προσεκτικά τα κείμενα: «Η πάλη του Διγενή με τον Χάροντα» και «Του Λεβέντη και του Χάρου», να γράψετε **δύο (2) διαφορές** και **δύο (2) ομοιότητες** που εντοπίζετε στο περιεχόμενο/θέμα των δύο τραγουδιών. **(Μον. 2)**

Ο Διευθυντής

Γιώργος Γαβριήλ